

M. Malanek, A. Olszewski

Przegląd piśmiennictwa polskiego z zakresu historii sztuki za okres od 1955 do 1957 r.

Ochrona Zabytków 12/2 (45), 139-152

1959

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

działność — starali się zapewnić nieprzerwane życie tej katedrze namaszczeń.

Omówione powyżej materiały, dotyczące tzw. „choroby” kamienia i jego konserwacji nie wyczerpują — rzecz zrozumiała — dorobku naukowców i konserwatorów francuskich w tej dziedzinie. Wydaje się jednak celowe udostępnienie ich polskim czytelnikom w tej niepełnej formie, do czasu ukazania się wyczerpującej rozprawy na ten temat.

Materiał omówiony w artykule jest pod wieloma względami niewątpliwie dyskusyjny, szczególnie w części omawiającej konserwację rzeźby w Reims. Metody tam zastosowane stanowią ciekawy materiał do dyskusji w kręgu konserwatorów polskich, mających do rozwiązania wiele podobnych problemów.

H. Pieńkowska

PRZEGLĄD PIŚMIENICTWA POLSKIEGO Z ZAKRESU HISTORII SZTUKI ZA OKRES OD 1955 DO 1957 R.

Niniejsze opracowanie jest kontynuacją poprzednich i jako takie zawiera uzupełnienia „Przeгляdu” za lata 1951—1954. Zastosowano układ działowy; w jego obrębie alfabetyczny według nazwisk autorów. W działach architektury, rzeźby i malarstwa, oprócz części ogólnej zamieszczono działy według nazwisk artystów oraz hasel topograficznych. W dziale monografii topograficznych zastosowano układ terenowy według alfabetu. Zwrocono uwagę zasadniczo na materiał naukowy czasem tylko uwzględniając prace popularne. Zakresem swym „Przeгляд” obejmuje publikacje wydane w Polsce na temat sztuki polskiej i obcej, a także niektóre przynajmniej prace zagraniczne dotyczące sztuki polskiej i obcej w Polsce. Ze względu na trudności dotarcia do tych ostatnich, część z nich podano jedynie w oparciu o recenzje lub poukowane zestawienia bibliograficzne.

WYKAZ STOSOWANYCH SKRÓTÓW

- BHS — Biuletyn Historii Sztuki, Państwowy Instytut Sztuki, Warszawa
DK — Dawna Kultura, Polskie Towarzystwo Archeologiczne, Wrocław
KAIU — Kwartalnik Architektury i Urbanistyki. Teoria i historia, Komitet Architektury i Urbanistyki PAN, Warszawa
KHKM — Kwartalnik Historii Kultury Materialnej, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa
KO — Kwartalnik Opolski, Wyższa Szkoła Pedagogiczna i Towarzystwo Historyczne, Opole
M — Miasto, Polskie Wydawnictwo Gospodarcze, Warszawa
MAT, do st. — Materiały do studiów i dyskusji z zakresu teorii i historii sztuki, krytyki artystycznej oraz badań nad sztuką, Państwowy Instytut Sztuki, Warszawa
Muz. — Muzealnictwo, Stowarzyszenie Historyków Sztuki i Kultury Materialnej, Ministerstwo Kultury i Sztuki, Poznań
OZ — Ochrona Zabytków, Centralny Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Sztuki, Stowarzyszenie Historyków Sztuki, Warszawa
PSL — Polska Sztuka Ludowa, Instytut Badań Sztuki Ludowej, Warszawa
Przegl. Art. — Przegląd Artystyczny, Związek Polskich Artystów Plastyków, Kraków
Przegl. Zach. — Przegląd Zachodni, Instytut Zachodni, Poznań

- Spr. WTN — Sprawozdania Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego, Wrocław
Stol. — Stolica, Warszawski Tygodnik Ilustrowany, Warszawa
St. Pom. — Studia Pomorskie, Państwowy Instytut Sztuki, Wrocław
St. Ren. — Studia Renesansowe, Państwowy Instytut Sztuki, Wrocław
St. Waw. — Studia Wawelskie, Państwowe Zbiory Sztuki na Wawelu, Kraków
Szt. i Kr. — Sztuka i Krytyka, Państwowy Instytut Sztuki, Warszawa
WA — Wiadomości Archeologiczne, Państwowe Muzeum Archeologiczne, Warszawa
Z otchł. — Z otchłani wieków, Polskie Towarzystwo Archeologiczne, Wrocław—Poznań.

BIBLIOGRAFIE

Claude BACKVIS, *Archéologie et histoire de l'art*. [Chronique: publications polonaises. „Revue des Etudes Slaves” XXXIII, Paris 1956, str. 321—325, Institut d'Études Slaves. — Przegląd bieżących wydawnictw polskich z zakresu historii sztuki.

Claude BACKVIS, Etienne DECAUX, *Histoire de l'art* [Chronique: publications polonaises]. „Revue des Etudes Slaves” XXXII, Paris 1955, str. 283—286. Institut d'Études Slaves. — Komentarz jak wyżej.

Tadeusz BARUCKI, Przegląd węgierskich wydawnictw architektonicznych „KAIU” I, nr 1, 1956, str. 106—110, il. 6. — Krótkie informacje o publikacjach węgierskich z dziedziny architektury, wydanych po drugiej wojnie światowej.

Jan BAUMGART, Bibliografia historii polskiej za rok 1948. Kraków 1952, str. VI, 90. Nakł. Polskiego Towarzystwa Historycznego. — Działowy układ bibliografii. Pozycje z dziedziny historii sztuki rozsiadane są w poszczególnych rozdziałach; najobficiej cytowane są w dziale „Muzea, Wystawy”. Praca zaopatrzona w skorowidz.

Jan BAUMGART, Bibliografia historii polskiej za rok 1949. Kraków—Wrocław 1954, str. VII, 1 nlb., 147, 1 nlb. Polskie Towarzystwo Historyczne. — Komentarz jak wyżej. — Rec. Michèle Langrod-Vaughan, *Revue Historique de Droit Français et Étranger*, An. 34, No. 1, Paris 1956, str. 158.

Jan BAUMGART, Bibliografia historii polskiej za lata 1950—1951, Kraków—Wrocław 1955, str. VI, 232, Wyd. Instytut Historii PAN. — Komentarz jak wyżej.

Jan BAUMGART, Bibliografia historii polskiej za lata 1952—1953, Kraków—Wrocław 1957, str. X, 330, Wyd. Instytut Historii PAN — Komentarz jak wyżej. Publikacja posiada osobny dział „Historia Sztuk:” str. (90—99).

Jan BAUMGART, Bibliografia historii polskiej za rok 1954. Kraków—Wrocław 1957, str. XXI, 249, Wyd. Instytut Historii PAN. Pozycje dotyczące zagadnień historii sztuki uwzględniają działy: Materiały ikonograficzne (str. 38—39), Muzea, Wystawy.

wy (str. 39—43), *Historia Sztuki* (str. 55—61).

Jan BIAŁOSTOCKI, *Ruch naukowy w zakresie historii sztuki w czasopiśmie zagranicznych w 1954 r.*, „*Mat. do St.*” VI, nr. 1—2, 1955, str. 341—387. — Autor przeprowadza ogólną charakterystykę periodyków z zakresu historii sztuki w krajach obcych oraz informuje (w ramach przeglądu problemowego lub chronologicznego) o zawartości zagranicznej literatury czasopism.

BIBLIOGRAPHIE des Jahres 1954. Mit Nachträgen der Jahre 1952 und 1953. „*Zeitschrift für Kunstgeschichte*”, Deutscher Kunstverlag München—Berlin. I. Teil. Bd. 18, Jg. 1955 H. 2, s. 217—236; II. Teil. Bd. 19, Jg. 1956, H. 1, s. 97—132; Schluss. Bd. 19, Jg. 1956, H. 2, s. 224—235. Zawiera również pozycje dotyczące sztuki na terenie Polski.

BIBLIOGRAPHIE des Jahres 1955. Mit Nachträgen der Jahre 1953 und 1954. „*Zeitschrift für Kunstgeschichte*”, Deutscher Kunstverlag München—Berlin. I. Teil. Bd. 19, Jg. 1956, H. 3, s. 302—316; II. Teil. Bd. 20, Jg. 1957, H. 1, s. 105—124; III. Teil. Bd. 20, Jg. 1957, H. 2, s. 209—228; Schluss. Bd. 20, Jg. 1957, H. 3, s. 307—316. Komentarz jak wyżej.

BIBLIOGRAFIA prac Józefy Orańskiej, „*BHS*” XVII, nr. 1, 1955, str. 187. — Tematycznie związane z malarstwem, grafiką i in.

BIBLIOGRAFIA renesansu w Polsce, „*St Ren.*” II, 1957, s. 341—400. — Zawiera 1054 pozycje w przejrzystym układzie sześciu głównych działów: (Opracowania ogólne. Architektura i urbanistyka. Rzeźba. Malarstwo. Grafika. Rzemiosło artystyczne) oraz szeregu poddziałów. Cytowane opracowania dotyczą sztuki polskiej lat 1500—1650. W zestawieniu tym opartym na drukach polskich i obcych z lat 1500—1954 nie uwzględniono materiałów rękopiśmiennych i wydanych techniką powielaczową. Posiada indeksy.

BIBLIOGRAFIA zawartości czasopism. Warszawa. Biblioteka Narodowa—Instytut Bibliograficzny. R. IX, 1955, z. 1, str. 84—86; z. 2, str. 198—200; z. 3, str. 323—327; z. 4, str. 456—459; z. 5, str. 579—582; z. 6, str. 697—699; z. 7, str. 819—822; z. 8, str. 944—947; z. 9, str. 1072—1075; z. 10, str. 1188—1191; z. 11, str. 1318—1320; z. 12, str. 1466—1471. — R. X, 1956, z. 1, str. 88—92; z. 2, str. 227—231; z. 3, str. 373—378; z. 4, str. 528—533; z. 5, str. 678—681; z. 6, str. 843—847; z. 7, str. 990—993; z. 3, str. 1133—1137; z. 9, str. 1283—1288; z. 10, str. 1445—1449; z. 11, str. 1608—1612; z. 12, str. 1763—1767. R. XI, 1957, z. 1, str. 101—104; z. 2, str. 109—113; z. 3, str. 102—105; z. 4, str. 127—131; z. 5, str. 107—110; z. 6,

str. 104—108; z. 7, str. 101—103; z. 8/9, str. 214—220; z. 10, str. 131—134; z. 11, str. 117—121; z. 12, str. 119—123. — Podano strony działu XXIII każdego zeszytu, zawierającego pozycje z zakresu historii sztuki.

Z. BOCHENSKI, S. NOSEK, *Bibliografia rozpraw i artykułów z dziedziny militariów polskich lub z Polską związanych za lata 1940—1957*. „*Arsenal*” I, nr. 1. Kraków 1957, str. 22—24; nr. 2, Kraków 1958, str. 50—52. — Obejmuje duży dział budownictwa obronnego.

Alina CHYCZEWSKA, *Józefa Orańska 1896—1955*. „*Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej*” z. 5, Kórnik 1955, str. 332—339, il. 4. — Nekrolog zawierający szereg pozycji bibliograficznych zmarłej.

Gerard CIOŁEK, *Z prac Zakładu Planowania Terenów Zielonych Politechniki Krakowskiej za okres 1953—1956*. „*KUIA*” II, z. 2, 1957, str. 168—172, il. 11.

A. CZUDOWSKA, L. OKNIŃSKA, E. WIDERSZAŁOWA, *Polonica w historycznych czasopiśmie zagranicznych z roku 1956*. „*Kwartalnik historyczny*” LXIV, z. 6, Warszawa 1957, str. 167—192. — Zestawienie artykułów i recenzji także dotyczących sztuki; poprzedzone jest wykazem uwzględnionych czasopism.

Tadeusz DOBROWOLSKI, *Dorobek badań nad sztuką średniowiecza w okresie dziesięciolecia Polski Ludowej*. „*Mat. do st.*” VI, nr. 3/4 1955, str. 26—51. — Omawiając badania nad sztuką polską epoki średniowiecza, autor wysuwa pewne postulaty na przyszłość, zajmuje się także sprawą „gotyk czy renesans” w odniesieniu do drugiej połowy XV w. Zamieszcza obfita literaturę do sztuki średniowiecznej w Polsce (pozycje powojenne).

Anna DOBRZYCKA, *Józefa Orańska 1896—1955*. „*BHS*” XVII, nr. 1, 1955, str. 186—187, il. 1. — Nekrolog informuje o pracach i publikacjach Orańskiej.

Józef E. DUTKIEWICZ, *Naukowy dorobek konserwatorstwa w okresie dziesięciolecia*. „*Mat. do st.*” VI, nr. 3—4, 1955, str. 492—513. — O publikacjach z zakresu konserwatorstwa po drugiej wojnie światowej, odkryciach itd.

Kazimierz DZIEWOŃSKI, *W sprawie aktualnej problematyki badań nad rozwojem osiedli w Polsce*. „*KHKM*” III, nr. 2, 1955, str. 289—300. — Podaje szereg pozycji dotyczących się zagadnienia urbanistyki w Polsce.

Ludwik FINKEL, *Bibliografia historii polskiej*. Warszawa 1955, PWN, (Przedruk fotooffsetowy z wydania 1891 r.) I, str. LVI, 1142; II, str. 1143—2150; III, str. 174, 2 nln. — Obejmuje pozycje do końca 1900 roku o ile objaśniają dzieje Polski od najdawniejszych czasów po rok 1815. Dział

sztuki z dziesięcioma poddziałami interesującymi historię sztuki mieści się w t. I, str. 1045—1139 (poz. 21564—22675), t. II, Dodatek I, str. 1646—1651 (poz. 33631—33750) tutaj także skorowidze.

Franciszek FUCHS, Omówienie ważniejszych pozycji bibliograficznych z lat 1945—1952 dotyczących Wawelu. „St. Waw.” I, Kraków 1955, str. 429—441. — Krótkie informacje o treści publikacji.

Wiktor HAHN, Bibliografia bibliografii polskich. Wyd. II. Wrocław 1956. Zakł. im. Ossolińskich — Wydawnictwo. — Układ systematyczny w 25 głównych działach, z których jeden (XVIII) poświęcony jest sztuce (str. 411—432). Praca zaopatrzona jest w skorowidze: autorów, osób i przedmiotów.

Zbigniew HORNUNG, Władysław Podlacha 1875—1951. Księga ku czci Władysława Podlacha (Wrocławskie Towarzystwo Naukowe, Rozprawy Komisji Historii Sztuki, I), Wrocław 1957, str. 7—21, il. 1. — Wspomnienie pośmiertne przynoszące informacje o dorobku naukowym zmarłego.

Paweł HOSTOWIEC, Notatnik niepiszonego przechodnia. „Kultura” nr. 1—2, Paryż 1957, str. 152—162. — Także o dwóch wydawnictwach PIW-u: tomie poświęconym krakowskiemu oltarzowi W. Stwożsa, pracy o widokach Warszawy Bernarda Belotta (Canaletta).

Walter HUBATSCH, Neue Wege der Deutschordens — Forschung. „Zeitschrift für Ostforschung”, Jg. 5. H. 4, Marburg 1956, str. 562—569. N. G. Elwert-Verlag. — Przegląd bibliograficzny najnowszych prac wydanych w latach 1945—1956.

J. M. Przegląd publikacji z zakresu plastyki. „Przegl. Art.” 1955, nr. 1/2, str. 156—159, nr. 3/4, str. 151—159, nr. 5/6, str. 160—167; 1956, nr. 1, str. 103—111, nr. 2, 114—119, nr. 3, str. 123—127, nr. 4, str. 67—73; 1957, nr. 1, str. 56—60, nr. 2, str. 64—66, nr. 3, str. 53—56, nr. 4, str. 49—52, nr. 5, str. 57—60, nr. 6, str. 54—56. — Bibliografia segregowana jest w każdym numerze według następujących działów: 1. Zagadnienia ogólne — teoria i historia, 2. Architektura, 3. Malarstwo, rzeźba, grafika, 4. Wystawy, 5. Rzemiosło i przemysł artystyczny, 6. Sztuka ludowa. Zestawienie obejmuje pozycje wydawane bieżąco, w ostatnich trzech miesiącach przed ukazaniem się numeru — dotyczą one w większości sztuki współczesnej.

Aleksander JACKOWSKI, Z zagadnień ludową. „Mat. do st.” VI, nr. 3—4, str. 341—388. — Autor twierdzi, że zainteresowania sztuką ludową pojawiają się u nas około r. 1860. Omawia dzieje tych zainteresowań (np. sprawę stylu zakopiańskiego

go, wspomina o Towarzystwie „Polska Sztuka Stosowana” itp). Podaje różne poglądy na zagadnienie sztuki ludowej, własne uwagi oraz postulaty na przyszłość. Zamieszcza szereg pozycji bibliograficznych.

Andrzej JAKIMOWICZ, Mieczysław POŁĘBSKI, Problematyka badań nad sztuką drugiej połowy wieku XIX i wieku XX. „Mat. do st.” VI, nr. 3—4, str. 202—221. — Omówienie badań i wskazanie publikacji zwłaszcza z okresu powojennego, wraz z wysunięciem postulatów na przyszłość.

Ambroise JOBERT et Étienne DECAUX, Archéologie et histoire de l'art. [Chronique: publications polonaises]. „Revue des Etudes Slaves” XXX, Paris 1953, str. 271—273, Institut d'Études Slaves. — Przegląd bieżących wydawnictw polskich z zakresu historii sztuki i archeologii.

K-a, Czteroletni dorobek. „Stol.” X, nr. 15, 1955, str. 11, il. 1. — O zeszytach „Prac Instytutu Architektury i Urbanistyki”.

Józef KAŻMIERCZYK, Bibliografia śląskich prac archeologicznych za lata 1945—1956. „Archeologia Śląska” I, Wrocław 1957, Uniwersytet Wrocławski im. B. Bieruta. Zeszyty Naukowe, Seria A, nr. 8, str. 223—234. — Układ alfabetyczny według autorów. Także pozycje dotyczące sztuki prehistorycznej i wczesnośredniowiecznej.

St. KONARSKI, Wydawnictwa „Tygodnia Ochrony Zabytków”. „OZ” X, nr. 4, 1957, str. 290—291. — O wydawnictwach (m. in. broszury wydawane przez konserwatorów woj. krakowskiego i m. Gdańska) z okazji „Tygodnia” 15—29. IX. 1957. Polski Ludowej. „Mat. do st.” VI, nr. 3—4,

Stefan KOZAKIEWICZ, Andrzej RYSZKIEWICZ, Badania nad sztuką polską lat 1800—1860 w pierwszym dziesięcioleciu 1955, str. 129—144. — Artykuł informuje pokrótce o dawniejszych — a szerzej o powojennych — badaniach nad sztuką polską okresu 1800—1860, przynosząc obszernie dane bibliograficzne.

Jerzy KUBCZAK, Pamięci Mieczysławy Ruxer. „Z otchł.” XXIII, nr. 4, 1957, str. 177—180, il. 1. — Zawiera bibliografię prac uczonej interesującej się w dużej mierze sztuką starożytną.

Gerard LABUDA, Dwie bibliografie dziejów Łużyc. „Przegl. Zach.” nr. 7—8, 1956, str. 144—145. — Omawia trudno w Polsce dostępne pozycje: Jakob Wjacławsk, Serbska Bibliografia — Jacob Jatzwauk, Sorbische (Wendische) Bibliographie, Berichte über die Verhandlungen der sächsischen Akademie der Wissenschaften zu Leipzig, Phil. Hist. Kl. t. 98, z. 3, Berlin 1952. — Rudolf Lehmann, Bibliographie zur Geschichte der Niederlausitz, 2 Bd. (1926 bis 1945 und Nachträge)

Mitteldeutsche Forschungen II, Böhleu-Verlag, Münster—Köln 1954.

Tadeusz LALIK, Sprawozdanie Zakładu Historii Architektury Polskiej Politechniki Gdańskiej za lata 1954—1955. „KAIU” I, nr. 3, 1956, str. 285—288. — Obejmuje wykaz prac naukowych, częściowo publikowanych oraz wykaz inwentaryzacji pomiarowych wykonanych przez Zakład.

Józef LEPIARCZYK, Przegląd piśmiennictwa polskiego z zakresu konserwatorstwa za okres od 1953 do 1956 r. „OZ” X, nr. 4, 1957, str. 288—290. — Przegląd o charakterze bibliografii rozumowanej, obejmujący materiał książkowy i czasopiśmienny, zasadniczo tylko naukowy.

J. LESZCZYŃSKI, Silesiaca oraz prace i artykuły naświetlające pośrednio dzieje Śląska. „Sobótka” X, nr. 3, Wrocław 1955, str. 522—530. XI, nr. 1—4, Wrocław 1956, str. 156—163, 488—498. — Podano m. in. prace dotyczące sztuki.

A. LICZMAŃSKI, Z posiedzeń Zakładu Teorii i Historii Architektury i Urbanistyki PAN. „KAIU” I, z. 3, 1956, str. 283—284. Relacja z dyskusji nad pracą W. Ostrowskiego o działalności urbanistycznej S. Leszczyńskiego w Nancy oraz nad wydawnictwami Komitetu Urbanistyki i Architektury PAN.

Stanisław LORENTZ, Dorobek naukowy muzealnictwa polskiego w latach 1945—1954. „Mat. do st.” VI, nr. 3—4, 1955, str. 457—491. — Omówienie pokrótce dziejów i dorobku polskiego muzealnictwa w okresie międzywojennym, następnie szerzej w czasie po II wojnie światowej. Podano szereg publikacji wiążących się ze znajdującymi się w muzeach polskich dziełami oraz z organizowanymi wystawami. Postulaty na przyszłość w zakresie naszego muzealnictwa.

Stanisław LORENTZ, Rozwój badań nad sztuką polskiego oświecenia w latach 1945—1954. „Mat. do st.” VI, nr. 3—4, [1955], str. 90—114. — O badaniach nad sztuką epoki i publikacjach: przed rokiem 1914, w okresie międzywojennym i po II wojnie światowej; wraz z wysunięciem postulatów dotyczących się dalszej działalności.

L. J. ŁUKA, Bibliografia archeologii polskiej za lata 1945—1954, Instytut Kultury Materialnej Historii PAN 1955, str. V, 63, (maszynopis powielany). Szereg pozycji dotyczących polskiej sztuki wczesnośredniowiecznej zgrupowano w rozdziale: „Epoka żelazna (Okres wędrówek ludów i okres wczesnośredniowieczny)” drugiej części pracy. Załączony skorowidz autorów.

K. MAJEWSKI, Komunikaty bibliograficzne z archeologii śródziemnomorskiej. „Z otchł.” XXIII, nr. 5, 1957, str. 308—309.

Są to krótkie charakterystyki pozycji wy dawniczych, także czeskich, węgierskich, rosyjskich, niemieckich.

Tadeusz MAKOWIECKI, pr. zb. Towarzystwo Naukowe w Toruniu. Prace Wydziału Filologiczno-Filozoficznego, V, z. 3, Toruń 1956, str. 79, 3 nlb. — Zawiera artykuły: J. Puciata-Pawłowska, Tadeusz Makowiecki — historyk sztuki; H. Elzenberg, Tadeusz Makowiecki — artysta i teoretyk sztuki; M. Aleksandrowicz, Bibliografia prac Tadeusza Makowieckiego (osobno zebrane prace z dziedziny historii sztuki).

Karol MALECZYŃSKI, Bibliografia historii Śląska za lata 1939—1946. Wrocław 1954, str. 4, nlb. 167, 1 nlb, Wrocławskie Towarzystwo Miłośników Historii. Na prawach rękopisu. — Oparta na materiale polskim, czechosłowackim i niemieckim (książki, artykuły), zawiera 4215 pozycji, z których ok. 200 dotyczy zagadnień historii sztuki, muzyki, teatru i sportu. — Recenzje pracy: Herbert Rister „Zeitschrift für Ostforschung” Jg. 5, H. 4, str. 604—607, Marburg 1956, N. G. Elwert-Verlag; ag. „Slezsky Sbornik” LIV, nr. 1, s. 142—143, Opawa 1956.

Herbert MARZIAN, Ostdeutsche Bibliographie... Jahrbuch der Albertus Universität zu Königsberg/Pr”, wyd. Diktreiber Verlagsgesellschaft GMBH. Freiburg I Br. — Teil I: 1945—1948, Bd. II, 1952, str. 269—342; Teil II: 1949—1951, Bd. III, 1953, str. 261—359; Teil III: 1952 und Nachtrag 1945—1951, Bd. IV, 1954, str. 283—397; Teil IV: 1953 und Nachtrag 1945—1952, Bd. V, 1954, str. 401—473 (od tego tomu także osobna paginacja bibliografii 1—74); Teil V: 1954 und Nachtrag 1945—1953, Bd. VI, 1955, str. 327—403 (75—151); Teil VI: 1955 und Nachtrag 1945—1954, Bd. VII, 1957, str. 371—467 (153—249). Układ systematyczny bibliografii w czterech głównych działach powtórzony jest w każdej części. Publikacje z dziedziny sztuki znaleźć można w dziale B. „Geschichte, Kultur und Wirtschaft der Heimatgebiete der deutschen Heimatvertriebenen”. Podział drugiego stopnia oparty na zasadzie chronologii, trzeciego stopnia na topografii (m. in. poddziały Schlesien, Preussen, Polen und Russland itd.). Dział B. obejmuje w kolejnych częściach bibliografii następujące strony: 1. str. 280—319, 2. str. 273—326, 3. str. 291—320, 4. str. 411—451 (11—51), 5. str. 335—384 (83—132), 6. str. 380—414 (162—196).

H. M. MEYER und H. PFLAUME, Wartheland-Bibliographie. Leipzig 1953.

Kazimierz MICHAŁOWSKI, Historia sztuki starożytnej w Polsce w latach 1945—1954. „Mat. do St.” VI, nr. 3—4, 1955, str. 145—155. — Szkic na tematy związane z badaniami polskimi nad sztuką starożyt-

na przytacza szereg pozycji bibliograficznych przedmiotu. Autor stwierdza, że referat ten stanowi nierozłączną całość z zamieszczonym w „Meandrze” (IX, 1954, str. 426—435) omówieniem dorobku naukowego polskich uczonych w ostatnim dziesięcioleciu w zakresie archeologii antycznej.

Pierre MOISY, *Archéologie et histoire de l'art*. [Chronique: publications polonaises]. „Revue des Etudes Slaves”, Paris, Institut d'Études Slaves. XXVIII, 1951, str. 262—264; XXIX, 1952, str. 258—261; XXXI, 1954, str. 303—307. — Przegląd bieżących wydawnictw polskich z zakresu historii sztuki.

Wojsław MOLÉ, Naukowy dorobek historii sztuki w okresie dziesięciolecia Polski Ludowej w dziedzinie historii sztuki powszechnej. „Mat. do st.” VI, nr 3/4, 1955, str. 156—180. — Autor przedstawia badania polskie nad sztuką obcą oraz informuje pokrótce o wynikach osiągniętych w niektórych przytaczanych pracach. Wyśsuwa szereg postulatów badawczych na przyszłość.

M. OCHŃSKA, F. SAWICKA, Bibliografia śląska za okres dziesięciolecia 1945—1955, Druki zwarte z zakresu historii i sztuki. „KO” I, nr. 2, 1955, str. 226—254; II, nr. 1 (5), 1956, str. 286—291.

OGÓLNOKRAJOWA konferencja okresu romantyzmu w Warszawie. Biuletyn Informacyjny Centralnego Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków 1955 — styczeń 1956, nr. 3—4, str. 30—31. — Podano tytuły przedyskutowanych referatów.

Andrzej OLSZEWSKI, Przegląd piśmiennictwa polskiego z zakresu historii sztuki za okres od 1951 do 1954. „OZ”, VIII, 1955, nr. 3, str. 213—216, nr. 4, str. 286—288 (zawiera działy: bibliografii, ogólny, teorii); IX, 1956, nr. 1—2, str. 121—131, nr. 3, str. 199—202, nr. 4, str. 267—276 (zawiera działy: urbanistyki, architektury, rzeźby i część malarstwa); X, 1957, nr. 1, str. 68—72, nr. 2, str. 146—149, nr. 3, str. 209—217, nr. 4, str. 287—288 (zawiera działy: malarstwo (d. c.), grafika, przemysł artystyczny, ogrodnictwo, sztuka ludowa, monografie topograficzne, ikonografia, inwentaryzacja, zrzeszenia artystyczne, szkolnictwo, zjazdy i konferencje, muzea i zbiory, wystawy, mecenat artystyczny).

Marian PELCZAR, Towarzystwo Przyjaciół Nauki i Sztuki w Gdańsku. „Rocznik Gdański” XIII (1954), str. 148—158. — Podano wykaz publikacji Towarzystwa oraz prac przygotowanych do druku (także z zakresu historii sztuki).

Wincenty PODLACHA, Bibliografia prac Władysława Podlacha. Księga ku czci Władysława Podlacha (Wrocławskie Towarzystwo Naukowe. Rozprawy Komisji

Historii Sztuki. I), Wrocław 1957, str. 23—27. — Wykaz publikowanych i rękopiśmiennych prac zmarłego w r. 1951 historyka sztuki. Między innymi malarstwo cerkiewne oraz iluminatorstwo.

[POSIEDZENIA Komisji Historii Sztuki Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego w 1951 r.]. „Spr. WTN” VI (1951), Wrocław 1955, str. 108—109; VII (1952), 1956, str. 136—138; VIII (1953), 1956, str. 128—129; IX (1954), 1957, str. 140—142; X (1955), 1956, str. 107—109. — Wykaz posiedzeń, wygłoszonych referatów, uczestników i dyskutantów.

PRACE Zakładu Architektury Krajobrazu Instytutu Urbanistyki i Architektury w latach 1950—1956. „KAIU” II, nr. 2, 1957, str. 163—168, il. 2. — Podano wykaz wydawnictw, rozpraw i artykułów, powielaczy oraz prac niepublikowanych.

RECENZJE i notatki bibliograficzne. „Studia i materiały do dziejów Wielkopolski i Pomorza” I, nr. 2, rok 1955, Poznań 1956, str. 279—323. — Przynosi także informacje o pracach z historii sztuki.

REFERATY wygłoszone na zebraniach naukowych Stowarzyszenia Historyków Sztuki w latach 1948—1953. „BHS” XVII, nr. 1, str. 176—179 — ...w roku 1954. „BHS” nr. 2, 1955, str. 272—273, — ...w I półroczu 1955 r. „BHS” XVII, nr. 4, 1955, str. 436. — ...w I półroczu 1956 r. „BHS”: XVIII, nr. 4, 1956, str. 506. — ...w II półroczu 1956 r. „BHS” XIX, nr. 2, 1957, str. 183. — ...w I półroczu 1957 r. „BHS” XIX, nr. 4, 1957, str. 394.

Roman REINFUSS, Dorobek naukowy dziesięciolecia w zakresie sztuki ludowej oraz plany na najbliższe pięćdziesiąt lat. „Mat. do st.” VI, nr. 3—4, 1955, str. 389—411. — O pracach i publikacjach w okresie po II wojnie światowej.

G. RHODE, *Polnische Veröffentlichungen zur Geschichte des Posener Landes*. „Zeitschrift für Ostforschung IV, Marburg 1955, N. G. Elwert-Verlag.

Herbert RISTER, *Pommersche Bibliographie 1952—1955 und Nachträge für 1947—1951*. „Zeitschrift für Ostforschung”, Jg. 5, Marburg 1956, N. G. Elwert-Verlag — Erster Teil, H. 2, str. 305—320; Zweiter Teil, H. 3, str. 465—480.

Herbert RISTER, *Schlesische Bibliographie 1942—1951*. Im Auftrage der Hist. Komm. f. Schlesien. 2. Auflage, Marburg a. d. Lahn 1954, str. XII, 215, Wyd. Johann Gottfried Herder-Institut. (Wissenschaftliche Beiträge zur Geschichte und Landeskunde Ost-Mitteleuropas. Nr. 5). Maszynopis powielany. — Jest to kontynuacja wydawanej poprzednio bibliografii pt. „Schrifttum für das Jahr... und Nachträge über Schlesien”, drukowanej w „Zeitschrift für die Geschichte Schlesiens”. Tendencyjny wybór opracowań polskich,

czeskich i niemieckich. Układ systematyczny uwzględnia 5 głównych działów opartych na geograficznym podziale Śląska. Wydawnictwa dotyczące sztuki cytowane w poddziałach. „Ortsgeschichte” i „Geistiges und kulturelles Leben”. Skorowidze osób i miejscowości. — Rec. F. Szymiczek, Zachodnio-niemieckie wydawnictwa bibliograficzne. „Przegl. Zach.” XII, nr. 3—4, 1956, str. 424—425.

Herbert RISTER, Schlesische Bibliographie 1952—1953 mit Nachträgen für die Jahre 1942—1951. Im Auftrage der Hist. Komm. f. Schlesien. 1 Aufl. Marburg a. d. Lahn 1954, str. X, 222. Wyd. Johann Gottfried Herder-Institut. (Wissenschaftliche Beiträge zur Geschichte und Landeskunde Ostmitteleuropas. Nr. 18). Maszynopis powielany. Komentarz jak wyżej. Rec. F. Szymiczek, Zachodnio-niemieckie wydawnictwa bibliograficzne. „Przegl. Zach.” XII, nr. 3—4, 1956, str. 424—425. Rec. Hans M. Meyer, „Zeitschrift für Ostforschung”, Jg. 5, H. 4. Marburg 1956, str. 603—604. N. G. Elwert-Verlag.

Herbert RISTER, Schlesische Bibliographie 1954—1955 mit Nachträgen für die Jahre 1942—1953. Im Auftrage der Hist. Komm. f. Schlesien. Marburg a. d. Lahn 1957, str. XII, 396. Wyd. Johann Gottfried Herder-Institut. (Wissenschaftliche Beiträge zur Geschichte und Landeskunde Ost-Mitteleuropas. Nr. 24). Maszynopis powielany. Komentarz jak wyżej.

Herbert RISTER, Schrifttum über den Deutschen Osten (1945—1951). Sonderdruck aus Zeitschrift für Ostforschung, Marburg/Lahn 1953, str. 6 nrb. 82. N. G. Elwert-Verlag. — Rec. F. Szymiczek, Zachodnio-niemieckie wydawnictwa bibliograficzne. „Przegl. Zach.” XII, nr. 3/4, str. 423—424.

Herbert RISTER, Schrifttum über Polen 1943—1951 mit besonderer Berücksichtigung des Posener Landes (Auswahl). Im Auftrage d. Historisch-Landeskundlichen Kommission für Posen und das Deutschtum in Polen. Marburg a. d. Lahn 1953, str. VIII, 147. Wyd. Johann Gottfried Herder-Institut. (Wissenschaftliche Beiträge zur Geschichte und Landeskunde Ost-Mitteleuropas. Nr. 10). Maszynopis powielany. Bibliografia ta o zabarwieniu rewizjonistycznym jest kontynuacją wydawanej w latach 1932—1942 polityczno-propagandowej bibliografii Fritza Prinzorna pt. „Danzig — Polen — Korridor und Grenzgebiete” oraz prac V. Loewego, J. Hübnera i in. Układ systematyczny w trzech generalnych działach (Polska, ziemia poznańska, uzupełnienia). Publikacje z dziedziny historii sztuki zgrupowane są w poddziałach: „Ortsgeschichte” i „Geistiges und kulturelles Leben”. Skorowidze nazwisk

i miejscowości. Rec. F. Szymiczek, Zachodnio-niemieckie wydawnictwa bibliograficzne. — „Przegl. Zach.” XII, nr. 3—4, 1956, str. 425—426.

Herbert RISTER, Hans Moritz MEYER, Schrifttum über Polen mit besonderer Berücksichtigung des Posener Landes 1952—1953 und Nachträge. (Auswahl). Im Auftrage der Historisch-Landeskundlichen Kommission für Posen und das Deutschtum in Polen. Marburg/Lahn 1955, str. IX, 1 nrb., 207, wyd. Johann Gottfried Herder-Institut. (Wissenschaftliche Beiträge zur Geschichte und Landeskunde Ost-Mitteleuropas. Nr. 20). Maszynopis powielany. — Komentarz jak wyżej. Rec. F. Szymiczek, Zachodnio-niemieckie wydawnictwa bibliograficzne. „Przegl. Zach.” XII, nr. 3—4, 1956, str. 426.

Antonina ROGALANKA, Bibliografia. Muzealnictwo i wystawy artystyczne w roku 1954. „Muz.” Nr. 5, 1956, str. 58—68. — Dwa zasadnicze działy bibliografii obejmują: 1. Muzealnictwo polskie i obce (ogólnie), konserwację muzealną, wystawy polskie i obce (ogólnie), 2. Muzea i wystawy polskie w układzie alfabetycznym według miejscowości.

Juliusz ROSS, Naukowa inwentaryzacja zabytków sztuki na Węgrzech i w Czechosłowacji, w okresie powojennym (przeгляд wydawnictw). „OZ” X, nr. 2, 1957, str. 151—152. — Krótkie omówienie odnośnej literatury.

A. RUSIŃSKA - KURZAŃKOWSKA, Ważniejsze artykuły i notatki z zakresu opieki i konserwacji zabytków województwa lubelskiego z lat 1944—1954 w wydawnictwach lubelskich (ciąg dalszy). „OZ” VIII, nr. 1, 1955, str. 71—72. — Ciąg dalszy zestawienia bibliograficznego zapoczątkowanego w nr. 4 „OZ” z roku 1954.

A. RYSZKIEWICZ, Edward Chwalewik 1873—1956. „BHS” XVIII, nr. 1, 1956, str. 193. — Nekrolog informujący o pracy i publikacjach Chwalewika.

Andrzej RYSZKIEWICZ, Przegląd polskich wydawnictw muzealnych za rok 1956. „Muz.” Nr. 6, 1957, str. 52—56. — Autor omawia głównie katalogi wystaw czasowych.

Andrzej RYSZKIEWICZ, Przegląd wydawnictw muzealnych dziesięciolecia. „Muz.” Nr. 5, 1956, str. 48—54. — Omówienie wydawnictw głównie o charakterze historyczno-artystycznym (katalogi, przewodniki, publikacje periodyczne).

S. K., Władysław Podlacha (1875—1951). „OZ” V, nr. 2, 1952, str. 143—144. — Wspomnienie pośmiertne podaje szereg pozycji bibliograficznych z dorobku naukowego zmarłego.

S. M., Recenzja trzech numerów Iskustwa (nr. 5, 1954; nr. 6, 1954; nr. 1, 1955).

„Przegl. Art.” nr. 1—2, 1955, str. 147—150.

S. M., Recenzja dwóch numerów Iskustwa (nr. 2, 1955; nr. 3, 1955). — „Przegl. Art.” nr. 3—4, 1955, str. 145—146, il. 3.

Edward SERWAŃSKI, Pięć lat informacji o Polsce w N. R. D. „Przegl. Zach.” XII, nr. 11—12, 1956, str. 337—345. — Omówienie poloniców w czasopiśmie: „Blick nach Polen” oraz „Von Peking bis Tirana”. M. in. reportaże o historycznej Warszawie, Poznaniu Toruniu itd.

Edward SERWAŃSKI, Polonica we „Freie Welt”. „Przegl. Zach.” XIII, nr. 1, 1957, str. 154—156. — Pismo to wychodzące od początku 1956 r. zamieszcza czasami relacje o polskiej sztuce współczesnej.

SESJA naukowa Stowarzyszenia Historyków Sztuki. „Biuletyn Informacyjny Centralnego Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków” nr. 2, 1955, str. 22. — Podano tytuły wygłoszonych referatów.

A. SŁAWSKA, Józefa Orańska. „Studia i materiały do dziejów Wielkopolski i Pomorza” I, nr. 2, rok 1955, Poznań 1956, str. 327—331. — Nekrolog wymienia prace naukowe Orańskiej (grafika, malarstwo).

Z. SOWIŃSKI, Bibliografia prac Tadeusza Mańkowskiego. „BHS” XVIII, nr. 4, 1956, str. 520—526. — T. Mańkowski pozostawił szkie bibliografii swych prac i materiał w nim zawarty usegregował w grupach: sztuka i kultura Lwowa, Wawel i jego zbiory, sztuka Renesansu, sztuka czasów Jana III, sztuka epoki stanisławowskiej, sztuki zdobnicze, dzieje kultury artystycznej, sztuka ormiańska, sztuka Wschodu.

SPRAWOZDANIE z działalności Komitetu Historii i Teorii Sztuki Wydziału I PAN za okres od maja 1952 do końca roku 1953. „Rocznik Historii Sztuki” I, Wrocław 1956, str. 537—553. Komitet Historii i Teorii Sztuki PAN. — Wykaz prac naukowych Komitetu w omawianym okresie, opracowanych oraz wygłaszanych na posiedzeniach (uwzględniono głosy w dyskusji).

SPRAWOZDANIE Zakładu Architektury Krajobrazu Politechniki Warszawskiej za lata 1954—1956. „KAJU” II, nr. 2, 1957, str. 153—163, il. 63. — Jest to sprawozdanie z prac dydaktycznych, projektowych, naukowych i inwentaryzacyjnych.

Franciszek SZYMICZEK, Zachodniemieckie wydawnictwa bibliograficzne. „Przegl. Zach.” XII, nr. 3—4, 1956, str. 423—427. — Autor recenzuje uprzednio omówione bibliografie H. Ristera.

Franciszek SZYMICZEK, Zachodniemieckie wydawnictwa dotyczące Śląska. „Przegl. Zach.” XII, nr. 7—8, 1956, str. 148—156. — Kilka z nich może zainteresować historyka sztuki, szczególnie: Archiv für schlesische Kirchengeschichte.

Bd. X. Hildesheim 1952, August-Lax-Verlagsbuchhandlung; zawierająca liczne artykuły z dziejów historii sztuki śląskiej.

Władysław TATARKIEWICZ, Tadeusz Mańkowski 1878—1956. „BHS” XVIII nr. 4, 1956, str. 517—519, il. 1. — Nekrolog informuje o życiu i pracy uczonego.

Władysław TOMKIEWICZ, Rozwój badań nad sztuką polskiego odrodzenia i baroku w latach 1945—1954. „Mat. do st.” VI, nr. 3—4, 1955, str. 67—89. — Autor przedstawia zakres badań nad sztuką renesansu i baroku w Polsce po II wojnie światowej, wraz z podaniem szeregu publikacji (nie zawsze zaznacza, w jakim periodyku drukowane były wzmiankowane prace. Wysuwa także postulaty na przyszłość.

Władysław TOMKIEWICZ, Stanisław Łoza (wspomnienie pośmiertne). „BHS” XVIII, nr. 2, 1956, str. 310—311. — Wzmiankuje prace naukowe zmarłego.

Maria WALENTYNOWICZ, Andrzej WĘDZKI, Bibliografia zawartości Przeglądu Zachodniego 1945—1955. Poznań 1957. Instytut Zachodni. Biblioteka Przeglądu Zachodniego, z. 7. — Oparta w zasadzie o układ działowy według haseł topograficznych (Niemcy, Polskie ziemie zachodnie, Słowianie). Publikacje dotyczące sztuki rozsiane w całości.

Aleksandra WĄSOWICZÓWNA, Konstanty Ronczewski. „Meander” XII, nr. 3, 1957, Warszawa, str. 112—116, il. 1. — O pracach historyka sztuki i archeologa (1875—1935), który zajmował się specjalnie architekturą starożytną.

WAŻNIEJSZE publikacje dotyczące dziejów Śląska do końca XVIII w. Szkice z dziejów Śląska I, Pod red. Ewy Maleczyńskiej, (wyd. II) (Warszawa) 1955, str. 391—400. „Książka i Wiedza”. — Podaje nieco pozycji do sztuki na Śląsku.

Zofia WENZLÓWNA, Bibliografia słowianoznawstwa polskiego za lata 1947 i 1948. Pamiętnik Słowiański, II, Kraków 1951, str. 285—331, Wydawnictwo Studium Słowiańskiego U. J. — Podaje bibliografię polską do sztuki narodów słowiańskich.

Ernst WERMKE, Bibliographie der Geschichte von Ost- und Westpreussen für die Jahre 1939—1951 nebst Nachträgen aus den früheren Jahren. Bearbeitet im Auftrag der Historischen Kommission für ost- und westpreussische Landesforschung. Marburg a. d. Lahn 1953, str. III, 294. Johann Gottfried Herder-Institut. (Wissenschaftliche Beiträge zur Geschichte und Landeskunde Ost-Mitteleuropas. Nr. 11). Maszynopis powielany. — Według wypowiedzi autora jest to kontynuacja wydanej przez niego w 1933 r. pozycji: Bibliographie der Geschichte von Ost- und Westpreussen. Jako produkt reaktywo-

wanej w Marburgu tzw. historycznej komisji dla Prus Wschodnich i Zachodnich wykazuje jednostronność wyboru oraz polityczną tendencyjność. Pozytywnie dotyczące historii sztuki zgrupowane są na stronach: 87—90, 98, 134, 151—153, 161, 173, 192—193. Rec. W. Chojnackiego, Niemieckie i polskie bibliografie b. Prus wschodnich i Pomorza Gdańskiego. „Przegl. Zach.” XI, nr. 3—4, 1955, str. 744—750. — Rec. F. Szymiczek, Zachodnio-niemieckie wydawnictwa bibliograficzne. „Przegl. Zach.” XII, nr. 1—2, 1956, str. 427.

WIADOMOŚCI z zagranicy. „Z otełh.” XXIII, 1957, nr. 1, str. 63—64, il. 1; nr. 2, str. 108—113, il. 7; nr. 3, str. 173—176, il. 5; nr. 4, str. 240—244, il. 8; nr. 5, str. 310—316, il. 6; nr. 6, str. 373—379, il. 2. — Wiele wiadomości dotyczących sztuki starożytnej, prehistorycznej i wczesnośredniowiecznej z terenu całego świata.

Lidia WINNICZUK, Helena KREPSKA, Antyk w Polsce w 1955 r. „Meander” X, nr. 9—10, 1955, str. 449—464. — Bibliografia nie obejmuje artykułów drukowanych w „Meanderze”.

Jacek WOZNIAKOWSKI, Z prasy zachodnio-europejskiej. „Przegl. Art.” 1955, nr. 1—2, str. 151—155, nr. 3—4, str. 147—151, nr. 5—6, str. 155—159; 1956, nr. 1, str. 99—102, nr. 2, str. 106—111, nr. 4, str. 55—62, il. 9. — O artystach, wystawach, nowych książkach na Zachodzie.

ZAPISKI bibliograficzne. „Kwartalnik Historyczny”, LX, nr. 4, 1953, str. 252—265; LXI, nr. 3, 1954, str. 315—336; LXIV, nr. 1, 1957, str. 146—155, nr. 6, 1957, str. 147—166. — Miedzy innymi o publikacjach z dziedziny sztuki polskiej i obcej.

TEORIA, ESTETYKA, KRYTYKA ARTYSTYCZNA

M. W. ALPATOW, Zagadnienie dziedzictwa artystycznego w badaniach radzieckiej nauki o sztuce. „Mat. do st.” VI, nr. 1—2 (21—22), 1955, str. 5—24, il. 25. — Autor zastanawia się nad problemami stosunku badacza do sztuki, kwestią ludowości sztuki, wymowa dzieł sztuki itd.

Henryk BARYCZ, Nieznany dziarsz podróży po Włoszech z końca wieku XVI. Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej nr. 5, Kórnik 1955, str. 46—78, PAN, Biblioteka kórnicka. — Dziarsz mówi o oglądanych przez podróznika zabytkach sztuki.

Jan BIAŁOSTOCKI opr., Albrecht Dürer jako pisarz i teoretyk sztuki. (Teksty źródłowe do dziejów teorii sztuki, pod red. J. Starzyńskiego, V). Wrocław 1956, str. CIII, 212, 4 nłb. il. 80. PIS. — Tłumaczenie fragmentów ze spuścizny piśmienniczej Dürera w grupach: 1. pisma o charakterze biograficznym (pisma autobiograficzne, listy, dziennik podróży do Niderlandów), 2. pi-

sma teoretyczne (wybór z rękopisów i publikacji). Tłumaczenie zaopatrzone jest obszernym komentarzem. Wstęp jest powtórzeniem pracy J. Białostockiego, Cyrkiel i Melancholia. O teorii sztuki Albrechta Dürera. „Mat. do st.” V, nr. 3—4, 1954, str. 269—335. Rec. F. Frankowski, „The Burlington Magazine” CI, nr. 671, Februario 1959, str. 77.

Jan BIAŁOSTOCKI, Poussin i teoria klasycyzmu. (Teksty źródłowe do dziejów teorii sztuki, pod red. J. Starzyńskiego, II), Wrocław 1953, str. XVII, 122, 5 nłb, il. 32, PIS. — Zawiera wstęp „Nicolas Poussin w świetle źródeł” oraz teksty: Giovanni Pietro Bellori: Życie Mikołaja Poussina z Andelys, Francuza, malarza; André Felibien: Rozmowy o życiu i dziełach najslawniejszych malarzy dawnych i nowych; Leblond de Latour: List do jednego z przyjaciół, zawierający kilka pouczeń dotyczących malarstwa; François Fénelon: Dialogi umarłych. Dialog pięćdziesiąty; Joachim von Sandrart: Akademia architektury, rzeźby i malarstwa; Nicolas Poussin: Listy oraz uwagi o malarstwie. Zamieszczono również komentarz do tekstów. Rec. Georg Kauffmann, „Kunstchronik” Jg. 11, H. 1, 1958, str. 19—21.

Jan BIAŁOSTOCKI, Une idée de Léonard réalisee par Poussin. „La Revue des Arts” IV. A. 1954, str. 131—136, il. 4.

Janusz BOGUCKI, Rozmowy o sztuce, (Historia i zagadnienia sztuki). (Kraków 1955), str. 227, il. nłb, Wydawnictwo Literackie. — Ujęte w formę dyskusji myśli o sztuce, z zaczerpnięciem przykładów ze sztuki dawnej. Próba nowego spojrzenia na sprawy sztuki. Rec. S. Morawski, „Przegl. Art.” nr. 1, 1956, str. 91—94.

Jan BRZEKOWSKI, Awangarda. „Kultura” nr. 7—8, Paryż 1955, str. 65—84. — Uwagi na temat nowych prądów w dwudziestowiecznej literaturze, z nawiązaniem do sztuki.

Maria L. BERNHARD, „O sztuce u dawnych, czyli Winkelman Polski” Stanisława Kostki Potockiego. „Rocznik Historii Sztuki” I, Wrocław 1956, str. 514—525, il. 3, Komitet Historii i Teorii Sztuki PAN. — Analiza pierwszej polskiej pracy naukowej o sztuce antycznej, wydanej w 1815 r., a będącej przeróbką dzieła Winckelmannna.

Maria L. BERNHARD, Stanisław Kostka Potocki. „DK”, 1955, nr. 4, str. 177—180, il. 1. — Pierwszy polski historyk sztuki i archeolog klasycystyczny, kolekcjoner z zamiłowania, podróżował trzykrotnie do Włoch, gdzie zajmował się głównie zagadnieniem willi Pliniusza Młodszego koło Rzymu. Dziełem jego życia jest publikacja pt. „O sztuce u dawnych czyli Winkelman polski”.

Maria L. BERNHARD, Wystawa poświęcona działalności Stanisława Kostki Potockiego 5—12 maja 1953 roku. „Rocznik Historii Sztuki” I, Wrocław 1956, str. 526—536, il. 6, Komitet Historii i Teorii Sztuki PAN. — Wystawa obrazująca życie i pracę pierwszego polskiego historyka sztuki, została urządzona dla uczczenia 150 rocznicy ogłoszenia przez Potockiego dysertacji „O sztuce u dawnych...”. Omówienie eksponatów.

Andrzej CIECHANOWIECKI, Z listów Włodzimierza Tetmajera do Konstantego M. Górskiego. „Szt. i Kr.” VIII, nr. 3—4 (31—32), 1957, str. 263—277. — Konstanty M. Górski, poeta, dziennikarz, historyk sztuki i krytyk artystyczny był przyjacielem wielu malarzy (Weissa, Szczerbowski i in.). Korespondencja M. Górskiego jest m. in. kopalnia materiałów do historii sztuki końca XIX i początku XX wieku.

Cennino CENNINI, Rzecz o malarstwie. (Teksty źródłowe do dziejów teorii sztuki pod red. J. Starzyńskiego, III), Wrocław 1955, str. XXI, 198, il. nrb. PIS. — Polski przekład traktatu o malarstwie z przełomu XIV/XV (być może 1437). Pracę poprzedzają wstępy: Bohdana Urbanowicza, Autor traktatu i jego poglądy; Bohdana Marconiego, Znaczenie traktatu Cenniniego w historii technik malarskich. Podkreślono tradycyjność Cenniniego, jego znajomość „Schedula diversarum artium” mnicha Teofila, duża wiedza techniczna. Cennini „w uporządkowanym wykładzie uczy sztuki malowania”. Do traktatu dołączono komentarz technologiczny pióra Hanny Jędrzejewskiej. Rec. E. Kowicka, „KHKM” III, nr. 3, 1955, str. 651—652.

Jadwiga CZACHOWSKA, Gabrieli Zapolskiej listy o sztuce. „Szt. i Kr.” VIII, nr. 3—4 (31—32), 1957, str. 230—250, il. 4. Zapolska od 1889 roku jest specjalnym korespondentem zagranicznym (Paryż) „Kuriera Warszawskiego”. Jej cotygodniowe reportaże zawierają m. in. uwagi o sztuce.

Józef CZAPSKI, „Aurea letsza”, „Kultura” nr. 7/8, Paryż 1956, str. 27—38. — Autor omawia poglądy popularne w Polsce powojennej, na temat pewnych kierunków sztuki nowoczesnej.

Eugène DELACROIX, Słownik Sztuk Pięknych. „Szt. i Kr.” VIII, nr. 1, 1957, str. 19—48. — Słownik, nad którym artysta zaczął pracować w r. 1857, jest częścią jego trzypięciotomowego pamiętnika. Praca pozostała w stadium pierwszego szkicu. Niniejsza publikacja stanowi wybór i przekład dokonany przez Joannę Guze.

N. W. DRAGOMIRECKA, Rzeczywistość i piękno w estetyce N. G. Czernyszewskiego. Warszawa 1955, str. 22. Pomocnicze

materiały z zakresu teorii sztuki i krytyki artystycznej, z. 14, PIS. — Przekład J. Tatarskiego pracy zamieszczonej w „Woprosy filozofii” nr. 4, 1953.

Xawery DUNIKOWSKI, Pewne refleksje... „Przegl. Art.” 1955, nr. 5—6, str. 3. — Rozwój w sztuce, co nań wpływa, realizm, formalizm.

DYSKUSJA o malarstwie francuskim. „Mysł Filozoficzna” 1955, nr. 1, str. 175—207, PAN. — Są to fragmenty dyskusji o malarstwie francuskim, która toczyła się na łamach „La Nouvelle Critique” w pierwszej połowie 1954 r. Wypowiedzi Jean Kanapa, Boris Taslitzky, André Fougerson, Jean Milhan, Louis Aragon oraz wnioski komitetu redakcyjnego „La Nouvelle Critique”. Głównym problemem jest walka o front narodowy oraz krytyka wulgaryzacji hasła partyjności sztuki.

H. ELZENBERG, Tadeusz Makowiecki — artysta i teoretyk sztuki, pr. zb. pt. Tadeusz Makowiecki. Towarzystwo Naukowe w Toruniu. Prace Wzdziału Filologiczno-Filozoficznego, Toruń 1956, V, z. 3.

Luigi FERRANTE, Sztuka przedstawiająca a sztuka abstrakcyjna. Pistolet Kiryłowa. „Przegl. Art.” nr. 5—6, 1954, str. 135—137. — Zawiera m. in. uwagi na temat malarstwa XIX wieku.

Eugène FROMENTIN, Mistrzowie dawni. (Teksty źródłowe do dziejów teorii sztuki, pod red. J. Starzyńskiego, VI), Wrocław 1956, str. 294, LVII, 1 nrb., il. 108. Tłumaczenie pracy Fromentina o malarstwie Belgii i Holandii (głównie w okresie nowożytnym), dokonane przez Jana Cybisa, z komentarzem A. Chudzińskiego. W posłowie J. Białostocki: Stanowisko Fromentina w dziejach krytyki artystycznej.

S. G. GAŚSIOROWSKI, Opinions sur la relation entre la nature et l'art et la culture matérielle; possibilités d'examen, Bulletin international de l'Académie Polonaise des Sciences et des Philosophes. Année 1945, Cracovie 1953, str. 27—30. Académie Polonaise des Sciences et des Lettres

Jan GURBA, Ryszard ORŁOWSKI, Mikołaj Stworzyński, niezłany inwentaryzator grodzisk południowej Lubelszczyzny z początku XIX w. „WA”, XXIII, nr. 1, 1956, str. 66—71, il. 3. — Archiwariusz Ordynacji Zamojskiej, opracował jej historię, a także sporządził opis historyczny tych terenów, gdzie m. in. rejestruje obiekty archeologiczne. (M. Stworzyński, Opisanie Historyczne Dóbr Ordynacji Zamojskiej. Warszawa 1834, Biblioteka Narodowa). Ponadto uwagi o życiu i pracy.

Ryszard JACHOWICZ, O proporcjach ciała ludzkiego. „Problemy” VII, 1951, str. 557—558, il. 4. — Kilka uwag o zagadnieniu kanonu postaci ludzkiej w sztuce.

Max JACOB, Rady dla studenta. „Znak” IX, nr. 42, Kraków 1957, str. 605—618. — Autor, malarz, muzyk i poeta (1876—1944), był przyjacielem Picassa. Dzięki książce „Cornet à dés” (1917) stał się jednym z twórców surrealizmu w literaturze. Rady dla studenta są rozprawką o estetyce poezji, ale wiele z uwag można zastosować również do malarstwa.

Krystyna JANICKA, O poglądach estetycznych Stanisława Przybyszewskiego. „Szt. i Kr.” VII, nr. 3—4, 1956, str. 176—227, il. 6. — Autorka uważa, że estetyczne poglądy Przybyszewskiego były „wyrazem rozczarowania, zniechęcenia i swoistego buntu”. Mówi, że ogólny charakter jego sformułowań stwarza duży zakres możliwości ich realizacji artystycznej (od symbolizmu, przez naturalizm, realizm, ekspresjonizm włącznie z abstrakcjonizmem). Omawia stosunek Przybyszewskiego do sztuki dawnej (np. renesans był według niego cofnięciem się), oraz kwestię ekspresjonizmu.

Władysława JAWORSKA, Nad pamiętnikiem Tadeusza Makowskiego. „Szt. i Kr.” VIII, nr. 2 (30), 1957, str. 5—18, il. 10. — Pamiętnik Makowskiego a właściwie dziennik z lat 1912—1931, został przypadkowo odkryty w 1956 r. (poprzednio sądzono, że zaginął). Autor daje w nim autoanalizę swej twórczości malarskiej, ponadto notuje wiele szczegółów autobiograficznych.

Emil KIPA, Stanisław Kostka Potocki jako minister wyznań religijnych. „Rocznik Historii Sztuki” I, str. 442—449, Wrocław 1956, Komitet Historii i Teorii Sztuki PAN. — Próba scharakteryzowania działalności S. K. Potockiego, pierwszego historyka sztuki — na stanowisku ministra wyznań religijnych, oraz przedstawienie wydarzeń związanych z jego dymisją.

Juliusz KLEINER, Związek rozprawy Mickiewicza o nowoczesnym malarstwie religijnym Niemców z Francuskim odrodzeniem sztuki chrześcijańskiej. „Roczniki Humanistyczne” V (1954/1955), Lublin 1956, str. 73—77, Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. — Mickiewicz przyłącza się do walki prowadzonej przez Montalemberta przeciw niszczeniu i marnowaniu dzieł dawnej sztuki kościelnej.

Sław. KRZEMIEN, Francuskie czasopismo poświęcone estetyce. „Myśl Filozoficzna” nr. 5 (25), 1956, str. 204—212, PAN. Recenzja rocznika 1954 i dwóch pierwszych numerów 1955 kwartalnika: „Revue d'esthétique” wydawanego przez Francuskie Towarzystwo Estetyczne. M. in. wzmiankuje artykuł A. Chastel — Stanowisko Wöflina w „Podstawowych zasadach historii sztuki”.

Jadwiga KUKUŁCZANKA, Jean Fréville o klasykach marksizmu. „Twórczość”, 1955, nr. 5., str. 196—198 — jest to recenzja następującej pozycji: Karl Marx, Friedrich Engels, Sur la littérature et l'art. Textes choisis précédés d'une introduction de Maurice Thorez et d'une étude de Jean Fréville. Paris 1954. Edition Sociale. Recenzja tej pozycji także w „Myśl Filozoficzna” 1955, nr. 4 (18), str. 229—230. Komitet Filozoficzny PAN — napisana przez sm.

Henri LEFEBRE, Przyczynek do estetyki. Warszawa 1956, str. 162, 2 nlb., PWN. Rozważania z punktu widzenia estetyki marksistowskiej. Nieco o dawnych poglądach estetycznych.

LI-PAI-LEI, Pod znakiem krytyki ideologii burżuazyjnej. „Zeszyty teoretyczno-polityczne” (przekłady), nr. 5, 1955, str. 75—79. „Książka i Wiedza”. — M. in. krytyka burżuazyjno-idealistycznych poglądów Hu Fenga w dziedzinie literatury i sztuki.

Zdzisław LIBERA, Stanisław Kostka Potocki jako pisarz i krytyk literacki. „Rocznik Historii Sztuki” I, Wrocław 1956, str. 433—441, Komitet Historii i Teorii Sztuki PAN. — Działalność literacką Potockiego, zwanego ojcem polskiej archeologii i historii sztuki reprezentują takie pozycje jak: „O wymowie i stylu”, głośne felietony literackie w „Pamiętniku Warszawskim”, „Podróż do Ciemnogrodu” itd. Był on krytykiem literatury i rzecznikiem poglądów klasyków warszawskich.

Cesare LUPORINI, La Mente di Leonardo. Sansoni Firenze 1953. Rec. pracy w „Myśl Filozoficzna” 1956, nr. 1 (21), str. 215. Komitet Filozoficzny PAN. — Publikacja porusza takie zagadnienia jak: różnica między Leonardem a renesansowymi neoplatonikami, zasady nowej etyki Leonarda oraz podstawowe pojęcia jego fizyki i pogląd na poznawczą funkcję malarstwa.

Tadeusz MAKOWSKI, Karty z pamiętnika. „Szt. i Kr.” VIII, nr. 2 (30), 1957, str. 19—60, il. 11—23. — Jest to wybór tekstów stanowiący około 1/4 całości. Dotyczą one głównie rozważań Makowskiego na temat: własnego malarstwa i kształtowania drogi twórczej, stosunku do tradycji, natury, poglądów na sztukę dawną i współczesną itd.

Józef MEHOFFER, Wyspiański — Zjawisko. „Szt. i Kr.” VIII, nr. 3—4 (31—32) 1957, str. 7—12. — Tekst przemówienia wygłoszonego na uroczystym obchodzie w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie w dniu 26. XI. 1932 (25 rocznica śmierci artysty). Ocena — charakterystyka twórczości artysty.

Kazimierz MICHAŁOWSKI, Kanon w architekturze egipskiej. „Mat. do st.” VI, nr. 1—2, 1955, str. 48—80, il. 17 i nrb. — Autor zastanawia się nad kanonem postaci ludzkiej przedstawionej w sztuce egipskiej (postać stojącą dzielono na 18 kratk, od XXVI dynastii na 21 1/4 kratki). Pełne zasady kanonu obowiązywały w przedstawianiu bogów, władców i najwyższych urzędników. Lud pracujący, przy zachowaniu ogólnych prawideł proporcji, przedstawiano w postaci uzależnionej od wykonywanej pracy. — Omawiając architekturę, autor zwraca uwagę na budownictwo sepulkralne i świątynne. Mastaba „drogą ewolucji poprzez formę grobu zbiorowego, rodzinnego, osiąga kształt monumentalny w grobowcach pierwszych faraonów”. Radykalną zmianę w budowlanych praktykach sepulkralnych wprowadzają faraonowie Nowego Państwa. Świątynie i grobowiec nie tworzą już jednolitego kompleksu architektonicznego. Poświęcona bóstwu monumentalna świątynia jest dopiero wytworem Nowego Państwa. Kanon układu pomieszczeń świątyni pozwalał na pewne uzupełnienia i modyfikacje. Ciekawie rysuje się problem światła: w miarę posuwania się w głąb świątyni światło zanika, panuje mrok, czasem posąg jest oświetlony od góry. Autor uważa że wnętrza świątyni przedstawia obraz nocnego krajobrazu nad Nilem. Podkreśla rodzimność architektury Egiptu.

Kazimierz MICHAŁOWSKI, Stanisław Kostka Potocki jako archeolog. „Rocznik Historii Sztuki” I, Wrocław 1956, str. 502—513, il. 5. Komitet Historii i Teorii Sztuki PAN. — Pierwszym przedsięwzięciem Potockiego, jeszcze w charakterze przednaukowej archeologii połowy XVIII wieku, jest rekonstrukcja archeologiczna willi Pliniusza Młodszego tzw. Laurentyny. Potocki był ponadto prawdziwym znawcą i kolekcjonerem waz greckich.

Adam MIŁOBĘDZKI, Polski traktat architektoniczny XVII wieku. „Mat. do st.” VI, nr. 1/2, 1955, str. 116—139. — Autor zajmuje się „Krótką Nauką Budowniczą Dworów, Pałaców, Zamków podług Nieba y zwyczaju Polskiego”, traktatem przypisywanym marszałkowi nadwornemu koronnemu Łukaszowi Opalińskiemu, wydanym w Krakowie w 1659. Dzieło to opiera się na traktatach obcych (Scamozzi, Palladio) oraz na własnych obserwacjach autora. W jakiś sposób zbliża się do podręczników francuskich (przez łącznie teorii włoskiej z miejscową tradycją). Daje się też w nim zauważyć wpływ Arystotelesa. Dzieło przedstawia reguły zacofane w stosunku do postępowych prądów architektury obcej. „Krótka nauka”

nie oddziałała na późniejsze polskie dzieła o architekturze.

Krystyna MODRZEWSKA, O proporcjach ciała ludzkiego. „Problemy” VII, 1951, str. 49—52, il. nrb. — Uwagi o zagadnieniu kanonu w Egipcie, Grecji starożytnej i dociekaniach epoki renesansu.

Stefan MORAWSKI, Amerykańskie czasopismo poświęcone problemom estetyki. „Myśl Filozoficzna” 1956, nr. 4 (24), str. 192—195. Komitet Filozoficzny PAN. — Autor omawia rozległą tematykę pisma (Journal of aesthetics and art criticism 1955, t. XIII i XIV, nr. 1 i nr. 2). Zwraca uwagę na ciekawsze artykuły jak: E. Sourian, Podstawowe uwagi metodologiczne dotyczące naukowych badań oceny artystycznej — Th. Munro, Czy istnieje postęp sztuki? — oraz na interesującą dyskusję o baroku podsumowaną przez W. Stechową.

Stefan MORAWSKI, Kilka uwag o polskiej teorii sztuki w okresie 1830—1850. „Szt. i Kr.” VII, nr. 1—2, 1956, str. 235—254. — Autor twierdzi, że w tym okresie polska teoria sztuki rozwijała się wespół z krytyką artystyczną i filozofią, oraz że jej podstawowym źródłem było życie polityczne. Wskazuje na różne poglądy ówczesne, faworyzuje Dembowskiego.

Stefan MORAWSKI, O trudnych problemach estetyki. „Myśl Filozoficzna” nr. 3 (17), str. 162—171, Komitet Filozoficzny PAN. — Recenzja z pracy: Herman Niedoziwin, Oczerki teorii iskusstwa. Moskwa 1953. Gos. Izd. „Iskusstwo” str. 340.

Stefan MORAWSKI, Program sztuki narodowej w polskiej krytyce artystycznej okresu romantyzmu. „Myśl Filozoficzna” nr. 3 (23) 1956, str. 99—134. Komitet Filozoficzny PAN. — Krytykę artystyczną okresu romantyzmu charakteryzują trzy problemy: zagadnienie ludowych i narodowych cech sztuki, zagadnienie patronatu społecznego nad artystą, zagadnienie narodzin sztuki z pracy, kojarzące się z myślą o upowszechnieniu piękna.

Stefan MORAWSKI, Über Vieldeutigkeit und Mehrfunktion des Kunstwerks. Atti del III Congresso Internazionale di Estetica (1957), Edizioni della Rivista di Estetica, Istituto di Estetica dell'Università di Torino, str. 190—196. — W rozważaniach swych autor posługuje się przykładami z historii sztuki (np. wzmiankuje krakowski oltarz W. Stwosza). Jest to częściowe powtórzenie pracy autora „Über die besonderen Eigenschaften der Kunst”.

Stefan MORAWSKI, Über die besonderen Eigenschaften der Kunst. Berlin 1956, str. 44. Maszynopis powielany. — W rozważaniach oparto się na przykładach za-

czerpniętych z dawnej sztuki. Referat i wypowiedzi dyskusyjne.

Marian MORELowski, *Atak Henryka Eydoux na polską historię sztuki średniowiecza*. „Spr. WTN” IX, 1954, Wrocław 1957, str. 37—38. — Komentarz do szwajcarskiej publikacji H. Eydoux, *L'Architecture des églises cisterciennes d'Allemagne*. Paris 1952.

Przemysław MROCZKOWSKI, *Canterbury Tales a średniowieczna sztuka i estetyka*. „Roczniki Humanistyczne” IV (1953), nr. 2, Lublin 1956, str. 37—94. Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. — Autor naświetla epokę renesansu dwunastowiecznego, podkreślając jego humanizm, nowy sposób studiowania natury oraz zbieżności rozwoju plastyki z rozwojem filozofii (tomizmem oraz sformułowaniami estetycznymi skotyizmu). Sztuka tego okresu (w swoich licznych dziedzinach) wyraża wielki zwrot od konwencji ku życiu. Sztuka ta była źródłem natchnień Geoffrey Chausera. Autor podaje zestawienia pewnych wątków wspólnych Chauserowi i sztuce średniowiecznej, na podstawie analizy *Canterbury Tales*. Zwraca uwagę na wyznawaną przez Chausera teorię sztuki (niższosc sztuki wobec natury), w świetle poglądów na piękno średniowiecznych myślicieli.

Halina NELKEN, „O świętych Obrazach, jako mają być szynowane”. Kazanie Fabiana Birkowskiego. „Muz.” nr 4, 1955, str. 10—15, il. 1. — Kazanie to wraz z trzema innymi wydane zostało w Krakowie w 1629 r. Autorem był dominikanin, były profesor katedry filozofii i wymowy na Uniwersytecie Jagiellońskim. Tłumaczy ono załamanie się realizmu w polskim malarstwie XVII wieku.

Zofia NIESIOŁOWSKA - ROTHERTOWA, *Poglądy Gustawa Ehrenberga na sztukę i filozofię w latach 1833—1838*. „Szt. i Kr.” VII, nr. 1—2, 1956, str. 160—192, il. 4. — Ehrenberg napisał w roku 1834 dwie rozprawy o estetyce. Uważał on estetykę za ważny czynnik w życiu narodów. Autorka uważa, że był on pierwszym pisarzem, który wprowadził problematykę estetyki heglowskiej do naszego piśmiennictwa.

Jan OBLĄK ks., *Materiały do działalności kulturalnej Ignacego Krasickiego. O stosunku do sztuki i zbiorach artystycznych*. „St. Pom.” II, 1957, str. 401—431. — Biskup Krasicki był jednym z czołowych kolekcjonerów epoki stanisławowskiej w Polsce. Posiadał on zbiory malarstwa, grafiki, rzeźb, dzieł przemysłu artystycznego, kolekcję marmurów i zbiór szlifowanych kamieni. Zaopatrywał się w eksponaty w Warszawie, Królewcu, Berlinie, Paryżu i Rzymie. W Lidzbarku bawili

przy boku biskupa malarze: Józef Korzeniowski, Anna Charczewska, Franciszek Ludwik Close, Walenty Sliwicki i in.

Andrzej K. OLSZEWSKI, *Przeegląd koncepcji stylu narodowego w teorii architektury polskiej przełomu XIX i XX wieku*. „Szt. i Kr.” VII, nr 3—4, 1956, str. 275—372, il. 16. — Autor stara się nakreślić tło rozwoju myśli teoretycznej na przełomie dwu stuleci. Zauważa, że w warunkach niewoli politycznej poszukiwanie nowego stylu było konieczne dla zaznaczenia indywidualności narodowej. Omawia propagowane w tym czasie koncepcje — „stylu zakopiańskiego”. Podkreśla wagę powiązania dążeń do formy narodowej z zagadnieniem sztuki dekoracyjnej i rzemiosła. Przytacza liczne wypowiedzi współczesnych na omawiany temat.

Janina OROSZ, *Sztuka i ubiór. Wspólność założeń w kształtowaniu*. Księga ku czci Władysława Podlacha. (Wrocławskie Towarzystwo Naukowe, Rozprawy Komisji Historii Sztuki, I), Wrocław 1957, str. 43—54, il. 13. — Próba wykazania podobieństw w sposobie kształtowania ubioru i dzieł sztuki. Zajmuje się starożytnością egipską, grecką i rzymską oraz epoką średniowiecza. — Streszczenie artykułu ukazało się w „Spr. WTN” IX (1954), Wrocław 1957, str. 47—49, — pod tym samym tytułem.

Wacław OSTROWSKI, Przemysław T. SZAFER, Wojciech TRZEBIŃSKI, *W sprawie metody badań nad historią miast*. „KAIU” II, nr. 3—4, 1957, str. 262—270. — Przedstawiono szereg uwag nasuwających się przy badaniach urbanistycznych, jak np. rola terenu, poziom techniki i zagadnienia estetyczne, w kształtowaniu układu przestrzennego.

Andrea PALLADIO, *Cztery księgi o architekturze*. Warszawa 1955, str. 338, il. nlb. PWN. (Z pierwodruku włoskiego wydanego w Wenecji w roku 1570 przełożyła Maria Rzepińska). — Jest to pierwszy polski przekład traktatu, w którym teoretyk i architekt epoki renesansu omawia szereg zagadnień związanych z twórczością architektoniczną (materiały budowlane, porządki architektoniczne, mosty i drogi, domy i świątynie). Daje wskazówki współczesnym, omawiając równocześnie szereg dzieł starożytnych.

Rene PIOT, *Palety Delacroix*. „Szt. i Kr.” VIII, nr. 1 (29), 1957, str. 49—82, il. 7. Jest to pierwsza część książki pt. „Les palettes de Delacroix” wydanej w 1931 roku w Paryżu przez R. Piot, malarza i krytyka artystycznego. Rozprawa dotyczy zagadnień technologii i warsztatu twórczego Delacroix, szczególnie zaś zagadnień kolorystycznych (cytaty z dziennika ma-

larza). Dużo myśli teoretycznych i estetycznych.

Ksawery PIWOCKI, Zagadnienie rodzimej twórczości w badaniach nad sztuką polskiego renesansu. „St. Ren.” I, 1956, str. 87—123, il. 18. — Praca jest nową redakcją artykułu opublikowanego w „BHS” XIV, nr. 4, 1952. Autor dokonuje przeglądu dotychczasowych wypowiedzi na temat rodzimości sztuki w Polsce w okresie renesansu. Wskazuje na potrzebę interpretacji historycznej treści dzieła sztuki.

Andrzej POPPE, Materiały do słownika terminów budownictwa staroruskiego. Zasady opracowania, próba słownika. „KHKM” V, nr. 3—4, 1957, str. 583—605, il. 19. — W zakończeniu podano próbę tekstu i układu słownika.

Janusz POWIDZKI, „Muzeum polskie” Michała Mniszcha. „Muz.” nr. 4, 1955, str. 5—9. — W 1775 r. ukazał się pierwszy memoriał w sprawie zorganizowania muzeum pt. „Myśli względem założenia Musaeum Polonicum”, którego autorem był Michał Mniszech. Jest to konkretny program wielodziałowego muzeum, zbliżony do koncepcji aleksandryjskiego „Museionu”.

Janusz POWIDZKI, Pamiętniki jako źródła badań nad rozwojem kolekcjonerstwa. „Muz.” nr. 6, 1957, str. 5—9. — Autor zwraca uwagę na korzyści kompleksowego opracowania literatury pamiętnikarskiej dla historii sztuki.

Aleksandra PROKOP, O działalności krytycznej Józefa Keniga w latach 1841—1860. „Szt. i Kr.” VII, nr. 1—2, 1956, str. 101—134, il. 2. — O pisarzu i publicyście związanym z Gazetą Warszawską i na jej łamach zamieszczającym uwagi o sztuce. Kenig pisał o sztuce narodowej, realizmie, szkolnictwie artystycznym, stawiał postulat upowszechnienia sztuki.

QUIDAM [Zenon Przesmycki], Konkursy. „Teatr” nr. 9, 1955, str. 21. — Jest to atak na koncepcję konkursu sformułowaną przez Z. Przesmyckiego.

Zbigniew REWSKI, Ignacy Krasicki „O dobrym mieszkaniu”. „Stol.” XI, nr. 18, 1956, str. 13, il. 3. — O zainteresowaniach artystycznych ks. biskupa warmińskiego. Także cytaty z jego artykułu „O dobrym mieszkaniu”.

Tadeusz SIVERT, „Museion” o problemach sztuki „Szt. i Kr.” VII, nr. 3—4, 1956, str. 228—249. — Założycielem miesięcznika literackiego „Museion” wychodzącego w Krakowie w latach 1911 do 1913, byli L. H. Morstin i W. Kościelski. Głównym programem czasopisma staje się „czysty estetyzm”. Drukowano tu prace: W. Mitarського, M. Denis’a, Faure’a i in.

Jerzy STARNAWSKI, Zagadnienie kultury artystycznej w listach Słowackiego.

„Roczniki Humanistyczne” IV (1953), nr. 1, Lublin 1955, str. 173—207. — Autor omawia m. in. pogląd Słowackiego na architekturę i sztuki plastyczne w okresie przedmystycznym i ich ewolucję w okresie mistycznym.

Juliusz STARZYŃSKI, Dunikowski o Młodej Polsce. Rozmowy z artystą. „Szt. i Kr.” VIII, nr. 3—4 (31—32), 1957, str. 288—304, il. 9. — Wspomnienie o Młodej Polsce spisane podczas wspólnego pobytu w Nieborowie.

Juliusz STARZYŃSKI, Stanisław Kostka Potocki jako historyk i teoretyk sztuki. „Rocznik Historii Sztuki” I, Wrocław 1956, str. 424—432, Komitet Historii i Teorii Sztuki PAN. — S. K. Potocki był jednym z pierwszych zwolenników i propagatorów naukowo ugruntowanego poglądu na sztukę. Działalność piśmiennicza Potockiego w tym zakresie, to trzytomowe dzieło „O sztuce u dawnych, czyli Winkelman polski”.

Zygmunt ŚWIECHOWSKI, rec. z: N. N. Woronin, Architekturalny pamiętnik jak historycznej istocie. „Sowiecka Archiologia” XIX, (1954), str. 41—76 zamieszczona w „KAIU” I, nr. 1, 1956, str. 101—105. — Woronin usiłuje sformułować zasady krytyki tej kategorii źródeł historycznych, jaką stanowią dzieła architektury.

Władysław TOMKIEWICZ, Pisarze polskiego odrodzenia o sztuce. (Teksty źródłowe do dziejów teorii sztuki pod red. J. Starzyńskiego, IV), Wrocław 1955, str. 262, il. 4 i poza tekstem nlb. PIS. — Dwuczęściowa praca zawiera na początku obszernie omówienie zagadnienia w następujących rozdziałach: Literatura wychowawczo-pedagogiczna wobec sztuki, Literatura podróżnicza jako wyraz reakcji na dzieło sztuki, Pisarze — twórcy literatury w dobie odrodzenia — o sztuce, Polemika na temat malarstwa religijnego i mitologicznego. Druga część obejmuje wybór źródeł do poszczególnych rozdziałów. Są to m. in. teksty Erazma Gliczera, Sebastiana Petrycego, Mikołaja K. Radziwiłła, Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego, Wacława Potockiego, Jakuba Wujka i in.

Władysław TOMKIEWICZ, Stosunek pisarzy polskich do humanizmu do sztuki. „St. Ren.” I, 1956, str. 30—56, il. 4. — Peregrynanci polscy opisywali niekiedy zażytki lecz przynajmniej do czasu pozostawali niewrażliwi na ich piękno. Interesowały ich wymiary budynku, kosztowność materiału, w sztuce przedstawieniowej tematyka. Do ok. 1580 roku mamy raczej wynurzenia osobiste pisarzy na temat dzieł sztuki oraz widzimy pewną wrażliwość na twórczość plastyczną. W okresie potrydenckim wzrosło zainteresowanie

sztuką ze względu na jej oddziaływanie na masy. Działa wówczas S. Petrycy z Pilzna, zalecający praktyczną i teoretyczną znajomość sztuk plastycznych, apelujący do wznoszenia budynków użyteczności publicznej lub służących celom obronnym.

Władysław TOMKIEWICZ, Uchwała synodu krakowskiego z 1621 r. o malarstwie sakralnym. „Szt. i Kr.” VIII, nr. 2, 1957, str. 174—184, il. 2. — Publikowany tekst uchwały synodu świadczy, jakie istniały u nas niegdyś obrazy kościelne, obecnie mało znane oraz wyjaśnia dlaczego nie dochowały się do dzisiaj malowidła o pewnej określonej tematyce.

Alina TROJAN, Historia sztuki na sesji romantycznej PAN (Warszawa 7—9. XI. 1955). „BHS” XVIII, nr. 1, 1956, str. 181—183. — O próbach definiowania romantyzmu na obradach sesji. Krótkie informacje o wygłoszonych referatach: W. Molé, Podstawy i tendencje romantyzmu w sztukach plastycznych (w ujęciu ogólnoeuropejskim); J. Starzyński, Przemiany malarstwa europejskiego od romantyzmu do realizmu; W. Tatarkiewicz, O walce romantyzmu z klasycyzmem w rzeźbie i in.

Jacomo Barozzi da VIGNOLA, O pięciu porządkach w architekturze. 1955, str. 220, 2 nrb, tablice i 81 il. PWN. — Wydanie traktatu Vignoli (1507—1573) oparte na wydaniu radzieckim z 1939 r. „Z wydania radzieckiego przetłumaczono komentarz opracowany przez G. N. Jemieljanowa. Zestawia on pracę Vignoli z opracowaniem tego tematu przez innych autorów oraz z dziełami architektonicznymi samego Vignoli, wykazując elastyczność stosowania reguł w rozwiązaniach praktycznych. Również z wydania radzieckiego przetłumaczono życiorysy Vignoli napisane przez Dantego, Baglione, Milizję; a wzorując się na tymże wydaniu przetłumaczono z włoskiego urywki dotyczące Vignoli z dzieła Vasarioego”. Bibliografię zebraną przez A. L. Sacchetti i zamieszczoną w wyd. radzieckim rozrzuconą o dane bibliograficzne dostępne w Polsce. Przekładu traktatu, tekstów wstępnych i komentarza dokonał mgr inż. arch. Kazimierz Tymiński.

Halina WĄGROWSKA, Z wypowiedzi krytyków polskich o sztuce Ksawerego Dunikowskiego w latach 1900—1914. „Szt. i Kr.” VII, nr. 3—4, 1953, str. 250—274,

il. 8. — Więcej miejsca poświęca autorka Cezaremu Jellencie, Janowi Kleczyńskiemu i Eligiuszowi Niewiadomskiemu, twierdząc, iż mimo różnic w interpretacji twórczości rzeźbiarza są zgodni w uznaniu jego talentu. Z kolei wspomina o innych wypowiedziach krytyków, wyrażających nieraz sprzeciwy, wywołane deformacją stosowaną przez artystę. Podkreśla pochlebna ocenę portretów Dunikowskiego.

Michał WALICKI, Sam na sam z Villard'em. „KAIU” I, nr. 1, 1956, str. 7—12, il. 9. — Szkicownik Villard'a de Honne-court zawiera szereg kompozycji figuralnych, do których dołączone są następnie rysunki techniczne. Nie wszystkie rysunki są dziełem wyobraźni Villard'a, niektóre są odbiciem znanych mu rzeczy. Dzieło wykazuje zbieżności z pierwszą księgą Witruwiusza.

Jacek WOŹNIAKOWSKI, Dziennik podróży Jana Ossolińskiego. „Szt. i Kr.” VII, nr. 1—2, 1956, str. 285—340, il. 21. — O dzienniku podróży do Niemiec, Niderlandów, Francji i Szwajcarii (zaczętej w r. 1779) Jana Onufrego Ossolińskiego, starosty drohickiego. Jego książkowym przewodnikiem był ks. Gabriel F. Coyer. Autor omawia stosunek Ossolińskiego do sztuki, uwidoczniwszy w dzienniku. Najdoskonalszy gust to dla Ossolińskiego gmachy „à la moderne”. Woźniakowski załącza też uwagi o ówczesnych poglądach estetycznych.

Stanisław WYSPIAŃSKI, Listy o Amiens. Opr. Leon Płoszowski. „Szt. i Kr.” VIII, nr. 3—4 (31—32), 1957, str. 13—40, il. 3. — Jest to zbiór listów pisanych do Lucjana Rydla podczas podróży po Europie w 1890 r. Oprócz listów poświęconych katedrze w Amiens, powstały także listy o innych zwiedzanych gotyckich katedrach w Paryżu, Chartres, Rouen, Reims, Strassburgu. (Opisy, wrażenia, szkice).

Gabriela ZAPOLSKA, Listy (Fragment listu VI). „Szt. i Kr.” VIII, nr. 3—4 (31—32), 1957, str. 251—262. — Artykuł wydrukowany w „Przeglądzie Tygodniowym” w 1894 r. o francuskiej sytuacji artystycznej (impresjonizm).

Roman ZIMAND, O zdanowskiej teorii odbicia w sztuce. „Myśl Filozoficzna” 1957, nr. 1 (27), str. 108—139. Komitet Filozoficzny PAN.

M. Malanek i A. Olszewski